טו א מיי׳ פ״ד מהלכות שקלים הלכה א:

טז ב מיי׳ שם הלכה ט ויא:

נושא: מאיזו מקור כסף באים כלי השרת שמשרתים בהם על המזבח: 1) מתרומת הלשכה 2) מבדק הבית

תורה אור

כלי שרת מהו שיעשו מקדשי בדק הבית: צורך מזבח נינהו ומקדשי בדק הבית אתו או צורך קרבן נינהו ומתרומת הלשכה היו עושין אותן? א״ל אין נעשין אלא מתרומת הלשכה איתיביה °וככלותם הביאו לפני המלך ויהוידע (הכהן) את שאר הכסף ויעשהו כלים לבית ה׳ כלי שרת וגו׳ א״ל דאקרייך כתובי לא אקרייך נביאי °אך לא יעשה בית ה׳ ספות וגו׳ כי לעושי המלאכה יתנוהו ואי הכי קשו קראי אהדדי? לא קשיא כאן שגבו והותירו כאן שגבו ולא הותירו, וכי גבו והותירו מאי הוי? א״ר אבהו *לב ב״ד מתנה עליהן: אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו לכלי שרת. תנא דבי רבי ישמעאל כלי שרת באין מתרומת הלשכה שנאמר את שאר הכסף איזהו כסף שיש לו שיריים? הוי אומר זה תרומת הלשכה ואימא שיריים גופייהו? כדאמר רבא *העולה עולה ראשונה ה״נ הכסף כסף ראשון. איתיביה הקטורת וכל קרבנות צבור באין מתרומת הלשכה, מזבח הזהב [א](ולבונה ו)כלי שרת באין ממותר נסכים, *מזבח העולה הלשכות והעזרות באין מקדשי בדק הבית, חוץ לחומת העזרה באין משירי הלשכות זו היא ששנינו חומת העיר ומגדלותיה וכל צרכי העיר באין משירי הלשכה! תנאי היא דתנן *מותר תרומה מה היו עושין בה? ריקועי זהב ציפוי לבית קדשי הקדשים, ר׳ ישמעאל אומר מותר פירות לקיץ המזבח מותר תרומה לכלי שרת, ר״ע אומר °מותר תרומה לקיץ המזבח מותר נסכים לכלי שרת רבי חנינא סגן הכהנים אומר *מותר נסכים לקיץ המזבח מותר תרומה לכלי שרת וזה וזה לא היו מודים בפירות. מאי היא? דתניא מותר תרומה מה היו עושין בה? לוקחין פירות בזול ומוכרין אותם ביוקר והשכר מקיצין בו את המזבח וזו היא ששנינו מותר פירות לקיץ המזבח מאי זה וזה לא היו מודין בפירות? דתנן *מותר שירי לשכה מה היו עושין בהן לוקחין בהן יינות שמנים וסלתות והשכר להקדש דברי ר׳ ישמעאל רבי עקיבא אומר אין משתכרין בשל הקדש אף לא בשל עניים בשל הקדש מאי טעמא לא? *אין עניות במקום עשירות, בשל עניים מאי טעמא לא? דלמא מתרמי להו עניא וליכא למיתבא ליה: מי שהלך למדינת הים: איתמר רב אמר

פוסקין

כלי שרת· שמשרתין בהן במזבח החיצון שהוא בנין של אבנים: **וככלותם**· לחזק את בדק הבית בימי יהואש ופסוק זה בדברי הימים: **שגבו**· לצורך בדק הבית והותירו שאין צריכין לכולו עושין מן המותר כלי שרת: **מאי הוי**· הא לא לקדושת קרבן גבו: **כסף שיש לו שיריים**· כסף הקופות שהוא נתרם מן הלשכה, ושיריים נשארים בלשכה: **זה תרומת הלשכה**· כסף שבקופות: **ואימא שיריים גופייהו**· משיריים הנותרים בלשכה כלי שרת באין ולא מן התרומה עצמה: **העולה עולה ראשונה**· מנין שלא יהא דבר קודם על המערכה לתמיד של שחר ת״ל וערך עליה העולה והוינן בה מאי תלמודא? ואמר רבא העולה משמע העולה האמורה ראשון בסדרי קרבנות והיא עולת הבקר שנא׳ ואמרת להם זה האשה כו׳ וה״א יתירא קא דריש וה״נ את שאר הכסף בכסף שיש לו שאר: **מזבח הזהב**· כלי הוא ולא בנין שאינו מחובר לאדמה ויכולין לטלטלו לפיכך נידון ככלי: **ולבונה**· של לחם הפנים: **מותר נסכים**· פליגי בה במס׳ מנחות בפרק שתי מדות (דף צ.) רבי חייא ב״ר יוסף אמר בירוצי מדות שהמספקין סלתות שקבלו מעות הקדש לספק סלתות כל ימות השנה מודדין להקדש במדה מבורצת טפופה ולא מחוקה והמקריבין מוחק המדה והם מותר נסכים ומוכרים אותן ור׳ יוחנן אמר כאותה ששנינו המקבל עליו לספק [כל ימות השנה להקדש] סלתות מארבע שאין בסלע ועמדו משלש, שנתייקרו, מספק מארבע המקבל לספק משלש והוזלו ועמדו מד׳ מספק ד׳ וזו היא ששנינו מותר נסכים לקיץ המזבח: **מזבח העולה**· שהוא בנין בא מקדשי בדק הבית: **חוץ לחומת העזרה**· כגון עזרת נשים והחיל וחומת העיר ומגדלותיה באים משיריים הנותרים בלשכה כשתרמו בקופות: **תנאי היא**· דאיכא למאן דאמר כלי שרת מתרומת הלשכה באין: **מותר תרומה**· הנשאר בקופות בר״ח ניסן שמכאן ואילך אין לוקחין קרבנות צבור אלא מתרומה חדשה כדאמרינן בר״ה (דף ז.) קרבנות צבור הבאין באחד בניסן מצוה להביא מן החדש: **ציפוי לבית קדשי הקדשים**· מחפין בהם הרצפה והכתלים: מותר ריוח פירות ולקמן מפרש מאי ניהו: **לקיץ המזבח**· כשהוא בטל מנדרים ונדבות לוקחין עולות ומקריבין בשר למזבח ועורות לכהנים: **וזה וזה**· ר׳ עקיבא ור׳ חנינא: **לא היו מודין**· שיהא שום מותר בפירות: **והשכר מקיצין בהן**· והקרן לכלי שרת כדקאמר רבי ישמעאל: **מאי זה וזה לא היו מודים**· מאי פירושא דלא היו מודים כדתנן דפליג ר״ע אדרבי ישמעאל ולא הודה לו שיהו משתכרין בשל הקדש:

פוסקין

וכי גבו והותירו מאי הוי· אבל אהך דלעיל לא פריך בית גרמו ובית אבטינס דבכל הנהו היו בית ישראל מקדישין אותן לצורך כך כמו לצורך קרבנות שכל אותן דברים רגילות הן והיינו דקתני דבאין מתרומת הלשכה עצמה ולא קתני מותר היינו משום דלאו מחמת לב ב״ד מישתרו אלא מחמת ישראל אבל להך תירוצא פריך דמסיק היכא דלא הותירו אסירי והיכא דהותירו שרי פריך מאי שנא דהא פשיטא שלא לדעת כן מקדישין כיון דלא שרית ליה כי לא הותירו ומשני לב ב״ד מתנה עליהן והן מקדישין לדעת ב״ד: **תנא** דבי רבי ישמעאל כלי שרת באין מתרומת הלשכה· הא תרומת הלשכה היינו מותר תרומת הלשכה כדמוכח במתני׳ דפליג אר״ע דקתני מותר תרומה לכלי שרת וא״ת כי פריך הש״ס ואימא שיריים גופייהו והיינו משום דכתיב שאר וליטני דהא שאר הכסף היינו מותר תרומה י״ל דבמילתא דפסיקא ליה בעי לאוקמי קרא דהיינו שיריים דבכל שנה איתנהו אבל במותר דלא פסיקא ליה לא ניחא ליה לאוקמי קרא: **כדאמר** רבא העולה עולה ראשונה· תימה אמאי איצטריך האי דרשא דרבא תיפוק ליה מהיכא דמפקא מתניתין דזבחים בפרק כל התדיר (דף פט. ושם) דקתני כל התדיר מחבירו קודם לחברו התמידים קודמין למוספים כו׳ וקא בעי בגמרא מנ״ל ומתמה מנא לן כדקתני טעמא מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד וכ״ת דהתם איצטריך היכא דליכא אלא חד דאשמעינן קרא דעקרינן לגמרי מוספין מקמי תמידין לא היא דמהתם נפקא לן בכ״מ דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם כדמפיק התם מכאלה תעשו שיהו כל עשיות שוות ואי בכי האי גוונא מיירי מהתם לא נפקא לן ועוד מסברא רישא דכל התדיר מחבירו קודם לחבירו מיתניא דומיא דבבא שאחריה דקתני כל המקודש מחבירו קודם לחבירו דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה כו׳ וכל הנך דקדימה ממש מיירי והא נמי ליכא לתרוצי דאי מהתם דמלבד עולת הבקר הוה אמינא דווקא עולה דקדמה למוספין משום דתדירא ומוספין לא תדירי אבל תמידין לעולת נדבה דהויא ליה נמי תדירא לעולם אימא לך לא תקדום להכי איצטריך קרא דהעולה עולה ראשונה דבמנחות פרק התכלת (דף מט. ושם) מייתי לקרא דרבא אקדימה דעולה למוספין דאמרי׳ התם בעא מיניה רב חייא בר *אבא מרב חסדא צבור שאין להם תמידין ומוספין אי זה מהם קודם כו׳ ומסיק אמר ליה תניתוה התמידין אין מעכבין את המוספין ולא המוספין את התמידים ה״ד אלימא דאית ליה וליקדס והתניא מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר ת״ל וערך עליה העולה ואמר רבא כו׳ אלא בדלית ליה ואי בתמידין ומוספין דהיום פשיטא שתדיר קודם אלא במוספין דהיום ותמידין דלמחר אלמא אקדימה דעולה למוספין מייתי לה ותימה דרשת המשנה הוה ליה לאיתויי דקתני בהדיא מלבד עולת הבקר ובההיא דשילהי הגוזל קמא (ב״ק דף קיא. ושם) קשה יותר דקתני הביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא ומפרש בגמ׳ מלבד איל הכפורים מכלל דכסף קדים ופריך אלא מעתה מלבד עולת הבקר ה״נ דמוספין ברישא והא תניא מנין שלא יהא דבר כו׳ ואמר רבא העולה עולה ראשונה והשתא הוה ליה לאתויי מתני׳ דכל התדיר דאדרבה מדכתי׳ מלבד מכלל דעולה קדמה ונראה לפרש דודאי מדכתי׳ העולה נפקא דהקטרת תמיד קדמה להקטרת מוספין דגבי הקטרה הוא דכתי׳ מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה התם עשוי דדם ניהו והשתא בב״ק לא הוה מצי לאתויי מתני׳ דכל התדיר דודאי גבי איל הכפורים משמע לשון מלבד דכסף קדים כיון דהוא כתוב תחלה בפרשה והדר כתיב איל הכפורים אבל גבי עשיות ליכא למידק דמוספין קדמי כיון דכתיב עולה ברישא והדר עשיה דדם דמוספין אבל הקטרה דמוספין כתיב ברישא להכי פריך שפיר מההוא דרבא ומיהו בההוא דמנחות ודאי הוה מצי לאתויי ההיא דכל התדיר:

שמעו

תוספות רי״ד

אליהו זוטא: תנן התם מותר שירי הלשכה מה היו עושין בהן לוקחים בהן יינות שמנים וסלתות והשכר להקדש דברי ר׳ ישמעאל ר׳ עקיבא אומר אין משתכרין בשל הקדש ולא בשל עניים אין עניות במקום עשירות בשל עניים דלמא מיתרמי עניא וליכא למיתבא ליה: חנן אומר וכו׳ והלכתא כחנן כדאמרי׳ לקמן דדוקא כשתבוא לגבות כתובתה אז לא תגבה בלא שבועה אבל כשתבוע מזונות יהבינן לה בלא שבועה איתמר רב אמר

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ (ולבונה ו)כלי. מלת ולבונה עם הוא״ו שלפני מלת וכלי מוקפים וכ״ב וכל כ״ה בירושלמי דשקלים (פ״ד ה״ג):

גליון הש״ס

גמ׳ מותר תרומה לקיץ המזבח. אם לא היה מותר היו עושים נדבה שלא יהיה המזבח בטלה · רבינו יונה פ״ג דברכות:

נ״א אבין

[שבועות יא. מנחות עט:]

פסחים נח: יומא לה. ב״ק קיא. מנחות מט. תמיד כח: [ב״מ נה. זבחים קג.]

[עי׳ תוס׳ קדושין נד: ד״ה תרין]

שקלים ו.

[מנחות צ.]

שקלים ו.

[שבת קב: זבחים פח: מנחות סט. תמיד כט. נא:]

דברי הימים ב׳ כד: יד
וככלותם הביאו לפני המלך ויהוידע את שאר הכסף ויעשהו כלים לבית ה׳ כלי שרת והעלות וכפות וכלי זהב וכסף ויהיו מעלים עולות בבית ה׳ תמיד כל ימי יהוידע

מלכים ב: יב: יד
אך לא יעשה בית ה׳ ספות כסף מזמרות מזרקות חצוצרות כל כלי זהב וכלי כסף מן הכסף המובא בית ה׳

תת נושא: מקור הכסף לרכישת דברים שונים (נוסח קורבן לבית המקדש)

מבנה: ״כלי שרת״ הבלות מה התנאים באמו מקור הכסף של הכלי שרת

נושא: ביאור למושג ״מותר פירות״

נושא: עי׳ ראש דף ק״ז